

نقش عفت در ازدواج بانوان از دیدگاه اسلام

صغری محبی تبار^۱

چکیده

شاخص عفت و حیا، یکی از پر اثرترین عوامل برای ازدواج بانوان است. عفت و حیا در ایجاد و تثبیت آرامش در زندگی نقش عمده ای دارد. این مسئله به قدری مهم است که در منابع اسلامی بر ازدواج با زنان عفیف تاکید فراوان شده است. بر اساس آنچه به دست آمد عفت در فکر، عفت در نگاه، عفت در گفتار، عفت در رفتار، عفت در پوشش از انواع عفت است. حفظ کرامت و پاکدامنی، سازگاری زوجین، حفظ و ارتقای موقعیت و شخصیت زن، موفقیت در ازدواج، آرامش روانی، تقویت روابط، حفظ حریم خانواده، تأمین سلامت جنسی، تقویت اعتماد، افزایش عزت نفس، جلوگیری از اختلافات، تقویت پیوند زناشویی از نقش های عفت در ازدواج بانوان است. هدف از انجام این تحقیق بررسی نقش عفت در ازدواج بانوان از دیدگاه اسلام است و روش جمع آوری داده ها به صورت اسنادی_ کتابخانه ای است.

کلید واژه: ازدواج، اسلام، عفت، نقش

^۱ طلبه سطح ۲. حوزه علمیه زینبیه آبیک

مقدمه

عفت و پاکدامنی در ازدواج، عنصری حیاتی است که نقش مهمی در ایجاد و حفظ یک زندگی زناشویی موفق و پایدار دارد. عفت به معنای دوری از گناه و حفظ حریم خصوصی در روابط جنسی، و همچنین پاکدامنی به معنای صداقت، وفا داری و پرهیز از هرگونه رفتار غیرصادقانه و فریبکارانه است. این دو ویژگی به طور مستقیم بر اعتماد، صمیمیت، و آرامش روانی در رابطه تأثیر می گذارند.

زنان با داشتن عفت و حجاب و حیا در خانواده می توانند به زنان اسوه در قرآن کریم در دو نقش همسری و مادری نزدیک شوند. با عفاف و خویشتن داری می توان از هرز رفتن استعدادها، توان ها و امکانات جلوگیری کرده و برای بالندگی هنجارها و ارزش ها یاری نمود. حجاب و عفاف برای زن یک هدیه ای الهی است که خداوند به بندگان خود عطا کرده است تا در سایه آن، زنان به سعادت حقیقی خود دست پیدا کنند.

زنی که عفاف را در پیش گرفته باشد در ازدواج خویش موفق و سربلند و در زندگی زناشویی خویش سرشار از آرامش جسمی و روانی می شود. نقش عفاف را در زندگی نمی توان نادیده گرفت زیرا رابطه ی مستقیمی با خوشبختی و سعادت انسان دارد.

تابه حال تحقیقاتی درباره ی این موضوع صورت گرفته است. از جمله مقاله ی عفاف در زندگی از حمیده عامری که در این مقاله به انواع عفت و تاثیر عفت در زندگی اشاره شده است اما نقش عفت در ازدواج را بیان نکرده است.

از آنجا که عفت در ازدواج و زندگی زناشویی تأثیر به سزایی دارد که همه از خویشتن داری و حفظ حلال و حرام ها سرچشمه می گیرد. لازم است که شخص عفاف و خویشتن داری پیشه کرده تا ازدواج موفق پیش رو داشته باشد. از این رو در این تحقیق که به شیوه ی توصیفی و به متد کتابخانه نگاشته شده است در پی پاسخ دادن به این پرسش است که عفاف چیست؟ و اهداف این پژوهش شناخت نقش عفاف در ازدواج زنان و تأثیر آن بر زندگی می باشد.

۱_ مفهوم شناسی

۱_۱. ازدواج: پیمان بستن یک زن و مرد به صورت رسمی و دینی برای زندگی مشترک، زناشویی. (ادبی) در بدیع، آوردن دو کلمه متشابه الآخر یا دو کلمه هم نویسه و مختلف المعنی در انتهای مصراع یا بیت، مانند کلمات گلنار، نار، مکار، و کار در این شعر: ای ز لعل آتشینت در دل گلنار نار / غیر دل بردن نداری ای بت مکار کار^۱. [قدیمی] جفت شدن^۲.

ازدواج یا نکاح، ایجاد پیوند زناشویی به وسیله صیغه عقد است. در مذهب شیعه امامی ازدواج دو قسم موقت و دائم دارد. در ازدواج موقت، در صیغه عقد، مدت معینی در نظر گرفته می شود و بعد از آن مدت، زن و شوهر بدون طلاق از هم جدا می شوند.

قرآن ازدواج را مایه آرامش دانسته و به مسلمانان توصیه کرده است که مردان و زنان بی همسر خود را همسر دهند. بر طبق روایات، ازدواج بزرگ ترین نعمت پس از نعمت اسلام، نگه دارنده نصف یا دو سوم دین و سنت پیامبر اسلام (ص) است.

در کتاب های توضیح المسائل، احکام فقهی فراوانی برای ازدواج آمده است که از مهم ترین آن ها این است که در ازدواج، واجب است که صیغه عقد خواند شود و صرف رضایت زن و مرد، در تحقق آن کافی نیست. تدین، خوش اخلاقی و خانواده خوب از ملاک های سفارش شده در روایات برای انتخاب همسر است^۳.

۱_۲. اسلام: دینی که محمد بن عبد الله ص آورده و مبتنی بر گفتن شهادتین [اشهد ان لا اله الا الله] و [اشهدان محمدا رسول الله] است و اعتقاد بدان و عمل به واجبات (نماز روزه زکات حج و غیره) است. تسلیم شدن، منقاد شدن، گردن نهادن، داخل شدن در صلح و آشتی، داخل شدن در دین اسلام، مسلمان شدن. (مصدر) گردن نهادن فرمان بردن. پذیرفتن دینی (بطور عموم) پذیرفتن شریعت محمد بن عبدالله (ع)^۴

^۱ رامپوری، غیاث اللغات، ذیل واژه ازدواج

^۲ عمید، فرهنگ عمید، ذیل واژه ازدواج

^۳ WWW.wikishia.com

^۴ معین، فرهنگ فارسی، ذیل واژه اسلام

۱_۳. عفت: باز ایستادن از حرام، پارسایی کردن، پرهیزکاری، پارسایی، پاکدامنی، ترک شهوت. (اسم) احتراز از محرمات خصوصاً از شهوت حرام پرهیزگاری پارسایی. برتافتن شکستن بی متفرق و جدا ساختن.^۱

یکی از فضائلی که در قرآن مورد توجه واقع شده است، عفت ورزیدن می باشد. عفت در لغت حاصل شدن حالتی برای نفس و جان آدمی است که به وسیله آن از غلبه و تسلط شهوت جلوگیری می شود و اصلش بسنده کردن در گرفتن چیز اندک است. و طلب عفت و پاکدامنی و باز ایستادن از حرام، استعفاف نام دارد.

عفت در اصطلاح اخلاق، یعنی قوه شهوت در خوردن و آمیزش جنسی، مطیع عقل باشد و از چیزی که عقل و شرع نهی کرده، اجتناب نماید و این حد اعتدال در شرع، ستوده شده است.^۲

۲_ تعریف عفت

عفت، یعنی صیانت نفس از چیزهایی که حرام است یا انجام آن شایسته نیست، و عقیف کسی است که در برابر خواسته های نفسانی خود را حفظ کند. قرآن کریم از این ارزش انسانی و اسلامی، با واژه هایی چون عفاف و احسان یاد کرده است و یکی از ویژگی های مؤمنان راستین را پاکدامنی و عفاف می داند.

عفت یا پاکدامنی که در اصل به معنای خودداری است معمولاً پیوند مستقیمی با رفتار جنسی فرد - مرد یا زن - دارد. این رفتار می تواند در فرهنگ های گوناگون، از لحاظ دیدگاه های مدنی یا دینی، متفاوت باشد.^۳

عفت به معنی خود داری و خویش‌تنداری است. در فقه اسلامی، در معنای احتراز از محرمات، به ویژه از شهوات حرام است. گویند عفت آن است که قوت شهوت، مطیع نفس ناطقه باشد تا تصرف او به اقتضای رأی او بُوَد و اثر خیریت در او ظاهر شود و از تعبد هوای نفس و استخدام لذات فارغ. (دهخدا، لغتنامه ی دهخدا، ذیل واژه عفت) راغب اصفهانی در کتاب المفردات عفت

^۱ همان، ذیل واژه عفت

^۲ WWW.wikifegh.com

^۳ WWW.wikipedia.com

را حصول حالتی در نفس دانسته که انسان به واسطه وجود آن، می تواند خود را از غلبه شهوت حفظ کند.^۱

عفت در اصطلاح منابع اسلامی معنای عامی دارد که شامل عفت در شکم (دوری از حرام خوری و پرخوری)، دوری از شهوت نامشروع، پرهیز از گدایی کردن، عفت در کلام داشتن و بد زبان نبودن، صبر بر نداری و غیر آن می شود. عفت عبارت است از مطیع و منقاد شدن قوه شهویه برای قوه عاقله، تا آن چه امر فرماید در خصوص اکل و شرب و نکاح، متابعت کند و از آن چه نهی فرماید اجتناب نماید.^۲

عفت یعنی خود داری از چیزی که حلال نیست؛ پس عمومیت دارد و مخصوص امور شهوانی نیست و مختص یک گروه از جامعه که زن ها باشند هم نیست؛ گرچه عنوان پاکدامنی مخصوص خانم ها است.

یکی از سجایای بسیار مهم اخلاقی و از ارکان آن عفت است؛ زیرا نتیجه آن کنترل قوه شهوت است. عالمان اخلاق قوای انسان را چهار نوع می دانند: عقلیه، وهمیه، غضبیه و شهویه. لذت هایی که برای انسان متصور است نیز یکی از این قوا یا ذیل یکی از آن ها است. هر یک از این قوای چهارگانه نیازمند تهذیب و تربیت اند و با تهذیب هر یک، فضیلتی برای انسان حاصل می شود؛ از تهذیب قوه عاقله، صفت حکمت، از تهذیب قوه واهمه، صفت عدالت، از تهذیب قوه غضبیه، صفت شجاعت و از تهذیب قوه شهویه، صفت عفت حاصل می گردد.^۳ از این رو، عفت یکی از ارکان صفات اخلاقی به شمار می رود و زمینه ساز تحقق برخی صفات اخلاقی دیگر نیز می شود و بالاخره وجود و عدم یا ضعف و قوتش، در سعادت و شقاوت انسان نقش مهمی ایفا می کند.

۳_ انواع عفت

۳_۱. عفت در فکر: گران بهاترین سرمایه ای که خداوند به انسان هدیه کرده، گوهر فروزان تفکر و تعقل است. تمامی اعمال و رفتار انسان، چه خیر و چه شر، از فکر سرچشمه می گیرد.

^۱ راغب، المفردات، ص ۵۷۳ ذیل واژه عف

^۲ <https://wiki.ahlolbait.com>

^۳ نراقی، جامع السعادات، ج ۱، ص ۹۳ و ۹۴؛ کاشانی، المحجۀ البیضاء، ج ۸، ص ۱۹۶

مهد علم و تمدن گردیده بود تا آن که دشمنان با انتشار فساد و رواج مشروبات الکلی و بی بندوباری و بالاخره در اثر اختلاف بین زمامداران حکومت بر مسلمانان چیره شدند و مسلمانان را به زور وادار به قبول دین مسیح کردند و سپس محکمه های تفتیش عقاید، دستور سوزاندن این تازه مسیحیان را به بهانه این که به واقع به دین مسیح در نیامده اند، صادر کرد و بقیه را وادار به مهاجرت از آن سرزمین نمود.^۱

قرآن کریم سرگذشت امت های بسیاری را که به فساد دست زده و سرانجام هلاک و نابود گشته اند را نقل می کند. در سوره عنکبوت هلاکت قوم لوط، قوم عاد، ثمود، فرعون، سامان و قارون را بیان نموده، و می فرماید: «پس هر یک (از آنان) را به (جرم) گناهش گرفتار (عذاب) کردیم، پس بر بعضی از آنان باد شدید ریگ افشان فرستادیم، و بعضی از آنان را صیحه ی آسمانی (و بانگ مرگ بار) فرا گرفت، و برخی را در زمین فرو بردیم، و بعضی دیگر را غرق کردیم و چنان نبود که خداوند بر آنان ستم کند، بلکه خودشان بر خود ستم کردند.»^۲

این است نتیجه کار جوامعی بود که منحرف گشته و در گرداب فساد غوطه ور شدند.

۴_۵. حفظ طراوت و زیبایی: با توجه به آرامش روانی که زنان با مراعات عفت و حجاب به دست می آورند طراوت و زیبایی آنان پایدارتر خواهد بود. امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرماید: «نگهبانی کردن از زن (در خانه و در حجاب) برای حال او شایسته تر و برای زیبایش پاینده تر است.»^۳

نفس به کارگیری انواع لوازم آرایش با توجه به عدم اطلاع از نوع، کیفیت و مواد ترکیبی آن در بسیاری از موارد مضر به سلامت و شادابی پوست، مو و سایر اعضا است و مشکلات متعددی را برای بانوان ایجاد می کند.

۵_۵. تمرکز حواس: با رعایت عفاف و حجاب امتیازها، آراستگی ها و زیبایی های ظاهری جهت صحیح می یابد، از انحراف فکر و ذهن که همیشه مورد وسوسه ی شیطان است کاسته می گردد. حواس، فکر و ذهن متوجه ارزش های واقعی و کمال جویی می شود. فرد راه علم،

^۱ لوبون، تمدن اسلام و غرب، ص ۳۳۳-۳۳۵

^۲ عنکبوت/۴۰

^۳ محلاتی، ترجمه غررالحکم، ج ۲، ص ۴۶۶

دانش، هنر، ادب و اخلاق را در پیش می گیرد، استعدادها و خلاقیت های او شکوفا می شود. انسان فراغتی می یابد تا صحیح بیندیشد و برای ساختن سرنوشت خود، خانواده و اجتماع اش طراحی کند. در نتیجه جامعه ای که این افراد در آن زندگی می کنند، راه ترقی و پیشرفت را به سرعت می پیماید.

۵_۶. بهداشت و سلامت جسمی: عفت ورزی زمینه ی فساد و انحراف، که باعث ایجاد، رشد و ترویج بسیاری از آلودگی های جسمی است، را از بین می برد و از این طریق نقش خود را در سلامت جسمی افراد جامعه ایفا می کند.

انحرافات جنسی سبب ایجاد و افزایش بسیاری از بیماری های پوستی و مقاربتی از قبیل: سفلیس، سوزاک، ایدز و... می شود. بیماری ایدز که مهلک ترین بیماری عصر حاضر است ابتدا در سال ۱۹۸۱ در افراد همجنس باز شناخته شد، ۱۳ سال بعد به عنوان یک اپیدمی جهانی که هر لحظه رو به گسترش است اعلام شد.

سازمان بهداشت جهانی در دسامبر ۲۰۰۰ گزارش داد که تا پایان سال ۲۰۰۰ در جهان ۳۶/۱ میلیون مرد و زن و کودک حامل ویروس ایدز یا مبتلا به آن بوده اند. و تاکنون ۲۱/۸ میلیون نفر نیز بر اثر این بیماری جان خود را از دست داده اند.^۱

از راه های اصلی انتقال این بیماری فساد و روابط جنسی ناسالم است و بهترین راه کنترل این بیماری رعایت عفت جنسی و مراعات دستورات و احکام اسلام است.

و جالب آن است که در سمینار بین المللی پزشکی تهران که با شرکت ۲ هزار متخصص از ۶۰ کشور جهان تشکیل گردید، در پاسخ یکی از حضار که پرسیده بود: برای مصون ماندن از بیماری مقاربتی چه باید کرد؟ خانم دکتر M. O D-uncan در حالی که منقلب گردیده بود، فریاد زد در یک جمله: «اطاعت از قوانین اسلام».

^۱ روزنامه آفتاب، شماره ۴۰۴، مورخه ۸۰/۴/۷

نتیجه گیری

این تحقیق با عنوان نقش عفت در ازدواج بانوان از دیدگاه اسلام است. عفت به معنی خود داری و خویشتنداری است. در فقه اسلامی، در معنای احتراز از محرمات، به ویژه از شهواتِ حرام است. عفت یا پاکدامنی که در اصل به معنای خودداری است معمولاً پیوند مستقیمی با رفتار جنسی فرد - مرد یا زن - دارد. این رفتار می تواند در فرهنگ های گوناگون، از لحاظ دیدگاه های مدنی یا دینی، متفاوت باشد.

بررسی های انجام شده بر نقش عفت زنان در ازدواج معصومان(ع) همه ی مردم، به ویژه زنان را به حیا و عفت فرا خوانده اند تا جامعه ای مطلوب به وجود آید و حرمت و قداست زن حفظ گردد. حیای زن موجب می شد که خود را در برابر نامحرمان به نمایش نگذاشته و با حیای خود پاکدامنی و عفت عمومی را نیز فراهم کند. متأسفانه امروزه یکی از عوامل مهم زمینه ساز ناهنجاری ها، بی حیایی زنان است. از سوی دیگر حیای زن در جلب محبت شوهر نقش کلیدی دارد. مقاله ی حاضر عفاف، انواع عفاف، نقش عفاف در ازدواج، تاثیر عفاف در زندگی را بررسی کرده است.

از نقش های عفاف در ازدواج می توان به حفظ کرامت و پاکدامنی، سازگاری زوجین، حفظ و ارتقای موقعیت و شخصیت زن، موفقیت در ازدواج، آرامش روانی، تقویت روابط، حفظ حریم خانواده، تأمین سلامت جنسی، تقویت اعتماد، افزایش عزت نفس، جلوگیری از اختلافات، تقویت پیوند زناشویی اشاره کرد.

و تاثیرات عفاف در زندگی عبارت است از: ۱_ استحکام خانواده ۲_ آرامش روانی ۳_ سلامت اجتماع ۴_ حفظ طراوت و زیبایی ۵_ تمرکز حواس ۶_ بهداشت و سلامت جسمی

پیشنهادهای تحقیق شامل پیشنهادات کاربردی و پژوهشی است.

پیشنهادهای کاربردی: ۱_ ساخت کلیپ های آموزشی از عفاف ۲_ برگزاری کنفرانس درباره ی عفاف و تاثیرات آن

پیشنهادهای پژوهشی: ۱_ نوشتن کتاب مفصل درباره ی عفاف و تاثیرات آن ۲_ بررسی نقش ها و آثار عفاف به صورت تفصیلی

فهرست منابع

*قرآن کریم

کتاب فارسی

- ۱_ابی فارس، ورام، "مجموعه ورام"، مشهد: بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی، چاپ اول، ۱۳۶۹ه.ش
- ۲_بی آزار شیرازی، عبدالکریم، "از عمق چاه تا اوج ماه"، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۱ه.ش
- ۳_پیشوایی، فریده؛ رضایی، مریم، "حجاب و عفاف در سیما: آسیب ها و راهکار ها"، تهران: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۴ه.ش
- ۴_دهخدا، علی اکبر، "لغتنامه دهخدا"، تهران: روزنه، چاپ دوم، ۱۳۷۷ه.ش
- ۵_رامپوری، غیاث الدین محمد، "غیاث اللغات"، تهران: امیر کبیر، چاپ سوم، ۱۳۸۸ه.ش
- ۶_رسولی هاشمی، سید هاشم، "شرح غرر الحکم و درر الکلم"، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۸ه.ش
- ۷_عمید، حسن، "فرهنگ عمید"، تهران: امیر کبیر، چاپ ششم، ۱۳۷۵ه.ش
- ۸_کمپانی، فضل الله، "منتخب الغرر"، تهران: مفید، چاپ دوم، ۱۳۷۸ه.ش
- ۹_لوبون، گوستاو، "تمدن اسلام و عرب"، تهران: برادران علمی، چاپ اول، ۱۳۱۸ه.ش
- ۱۰_معین، محمد، "فرهنگ فارسی"، تهران: امیر کبیر، چاپ بیست و هفتم، ۱۳۹۱ه.ش
- ۱۱_مهدی زاده، حسین، "تاثیر پوشش اسلامی در مهار غریزه جنسی"، قم: مرکز پژوهش های اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۳ه.ش
- ۱۲_منتسکیو، شارل لوئی دوسکوندن، "روح القوانين"، بی جا: امیر کبیر، چاپ هشتم، ۱۳۶۲ه.ش

کتاب عربی

۱۳_ حر عامی، محمد بن حسن، " وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه"، بیروت: دارالاحیاء التراث العربی، چاپ سوم ۱۴۱۲ه.ق

۱۴_ راغب اصفهانی، حسین بن محمد، " المفردات فی غریب القرآن"، بیروت: دارالمعرفه، چاپ دوم، ۱۴۲۲ه.ق

۱۵_ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، " محجه البیضاء فی تذهیب الاحیاء"، قم: دفتر انتشارات اسلامی، چاپ دوم، بی تا

۱۶_ کلینی، محمد بن یعقوب، " الکافی"، تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ اول، ۱۳۶۳ه.ش

۱۷_ مجلسی، محمدباقر، " بحار الانوار"، بیروت: دارالاحیاء التراث العربی، چاپ سوم، ۱۳۶۲ه.ش

۱۸_ نراقی، مهدی، " جامع السعادت"، بی جا: اسماعیلیان، چاپ هشتم، ۱۳۸۶ه.ش

۱۹_ نوری، حسین بن محمد تقی، " مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل"، بیروت: مؤسسه آل البیت(ع)، چاپ سوم، ۱۳۶۶ه.ش

مقالات

۲۰_ روزنامه آفتاب، شماره ۴۰۴، مورخه ۷/۴/۸۰

سایت

WWW.wikishia.com

WWW.wikifegh.com

WWW.wikipedia.com

<https://wiki.ahlolbait.com>

<https://www.beytoote.com>

<https://jamejamonline.ir>